

Zliya tsasliti Pəl kaa ka Galatə

Kwəma dza ghwəmməə gha sənataa dzəkən zliya na

Kaa mbəzliy nəw Yesəw mbə məlməhi tə hidfi ka Galatə tsasli Pəl zliya na. Ghala kwatanata kiy, a Pəl niy təwramti məlməhi va, ghala vəghwə tsa vay, ghəci gwərapəy va mətəsi ci niy nza na (nighəm mbə vəh 4:13-15).

Dza na mba'a gəzanshi Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən Yesəw Kəristəw kaa mbəzli mbə məlməhi va ki, dza mbəzli va mba'a ghəshi zləbavə kwəma va lə nəfə tsa wəzə tsa. Ma sa dzay Pəl ki na, mba'a nihwəti mbəzli səəkəshi lə nahwəti kwəma kaa ka Galatə. Ma kə mbəzli va na, mbəzliy nəw Yesəw gwanashiy, ə kə ghəshiy nəw kwəma pəhəti Hyala kaa ka Zhəwifə, ka slanti fə'yasa shi, ghəshi kəə dfi mənishi ka mbəzliy dzəghwa kwəma Hyala kala hazləni tifa, kə ghəshi niy ni. Ma sa favə Pəl tsəgha na, mba'a nəfə tsa ci satiy. Va tsəgha tsaslanaghəshi na zliya na.

Avanay njasa nəwva kwəma mbə zliya na:

Vəh 1 mba'a vəh 2 Kwaakwa na Yəwən kwəma wəzə na va gəzə Pələw, kə nihwəti mbəzli niy ni, va tsəgha gəzanshi Pəl kaa ka Galatə, Yesəw də'wə ghən tsa ci banavəra na Yəwən kwəma wəzə na, dza na mba'a ghwənara ta gəzə nzə kaa mbəzliy kamaa ka Zhəwifə,

mba'a ka kwal Yesəw sənay tsəgha na katanj, kə ghəshi, mba'a ghəshi zləbavə, kə.

Vəh 3 pa' tə vəh 5:1-12 Ka mbay ndəə məniy ka ntsaa dzəghwa kwəma Hyala kala hazləni tifa, sa nəwti ndə kwəma pəhəti Hyala kaa ka Zhəwifəw. Ntsaa zləbavə sləni ghəratī Yesəw Kəristəw vay, ghəci na ntsaa dzaa dzəghwa kwəma Hyala kala hazləni tifa. Ya ndə Zhəwifə na ndə ya kala ndə ka Zhəwifə na ndə, slanti ndə fə'yasa lə slanti ma na gwa'ay, shi kwətīnj ni na ghəshi va Hyala. Ma kwəma dī Hyalay, mba'a ndə banavə nəfə tsa ci kaa Yesəw Kəristəw gwa'a tsəgha.

Vəh 5:13 mba'a vəh 6 Mbəzliy banavə nefer shi kaa Yesəw Kəristəwəy, ə kə ghəshi zlashi məni shi dī vəgha shi gəmgəm ni, ka məni shi dī Safə tsa Hyala, ka kəətiva kwa jipə shi.

Mba'a pə ghwəy dī favə kwəma mbə zliya ka Galatē na wəzəy, pərba nəwər tsa dzəkən sla fə'yasa lə saa dzəkən kwəma pəhəti Hyala, lə dzəkən mbəzliy kamaa ka Zhəwifə, mba'a dzəkən Abərahām, pə ghwəy dzaa jangeti, tə zliyaa pərasli kwəmaa kən slən tsa shiy.

Pəl səkwə mbəzliy nəw Yesəw tə hidī ka Galatē

¹ Yən yən Pəl, ndə kwal tsa Yesəw tsasliņwəy na zliya na. Yənəy, ndə ngəri titəra naw, ndə ngəri ghwənara na dibaw. Yesəw *Kəristəw də'wə ghən tsa ci tivəra na, ghəshi lə Hyala, Dəy tsa zhanakati mbə məti. ² Ghəy lə nihwəti

ngwarməhimməə nəw Yesəw tikə gwanaŋəy səkwanjwəy na, ghwəy mbəzliy nəw Yesəw tē hidī ka Galatē gwa'a gwa'a. ³ Məntəŋwəy wəzə hwər tsa nzə Dəmmə Hyala, ghəshi lə Ndə sləkəpə Yesəw Kəristəw, mba'a ghəshi ndaŋwəy zərkə mbə nzəy tsa ghwəy. ⁴ A Yesəw Kəristəw banavə ghən tsa ci kaa məti ta mbəə mbəlantəmmə va kwəma ghwəmmə jikir na, vantaa shi jikir ni tikə tē hidī sləkəmmə ghwəla. Tsəgha Dəmmə Hyala dī njasa mənti na va. ⁵ Fal pə ghwəmməə fal Hyala, kaa ngəta kə Dikə ya pa' hwəmba. *Amin.

Wəzə hwər tsa Hyala na Yəwən kwəma wəzə na gwa'a tsəgha

⁶ Ma sa favee kwəma ghwəyəy, mba'a səəvərīda məhərlee. Ya sa nzana, mba'a Hyala harvəŋwəy lə wəzə hwər tsa nzə va məntəmmə na, dzar kwa *Kəristəw ta nza ghwəy ka shi nzə kiy, njaa njaa zhikə na zhini ghwəy zhəghanavə hwəm tsəgha, ka dzaŋwəy ta nəw nahwəti Yəwən kwəma wəzə naa? ⁷ Na kwagwa'a nay, nahwəti Yəwən kwəma wəzə na tība ya jəw tsətsə, dzəghwakən wəzə hwər tsa məntəŋwəy Hyala vaw. Ma gəzaŋwəy ya kwəma na tsətsəy, sa nashee nihwəti mbəzli mbə pəla kwal tsaa səəvəri məhərli ghwəy, sa dī ghəshi zhəghə Yəwən kwəma wəzə na va gəzəvaa dzəkən Kəristəw. ⁸ Mba'a kə ndə zhəkəə banavəŋwəy nahwəti Yəwən kwəma wəzə na,

---

1:4 1:4 2:20; Mt 20:28; Zhj 1:29; 2Kwər 5:21; Ef 5:2; 1Tim 2:6; Tit 2:14; Ebr 9:12-14, 26; 1Zhj 5:19   **1:6** 1:6 Ebr 12:15   **1:7** 1:7 5:8, 10; 2:4; SləniKY 15:1, 24   **1:8** 1:8-9 1Kwər 16:22

dzar kwa tsahwëti kwal kwëtiy, ghëngghën lë na ßanavënjwëy ya vay, ntsa bëzla bëzla tsa kë tsava ndë kwa kwëma Hyala ya hwëmba nzë. Ya war ndë të ghëy na, ya war ndë mbë ka kwal Hyala ghëshi shiy sëkë më ghwëmë na gwa'a. ⁹ Ava tsëghaa nava, war njasa niy gëzanjwëy ya va niy nzay, war tsëgha dëe zhiniy gëzanjwëy diba sana: War mba'a kë ndë sëkëë ßanavënjwëy nahwëti Yëwën kwëma wëzë na, dzar kwa tsahwëti kwal kwëtiy, ghëngghën lë naa zlëbavë ghwëy vay, ntsa bëzla bëzla tsa na tsava ndë kwa kwëma Hyala ya hwëmba nzë.

¹⁰ Ma në ghwëy mbë zëzë kwëma ghwëyëy, ta pëla fal tsa ndë ngëri gëzee kwëma gëzee va, në ghwëy? Əj, tibaw! Va Hyala ndëghee tsee fal. Ma në ghwëy mbë tëkë kwëma ghwëy difay, slëni mënee na na, ta mbë ghënzëë tëbanci kaa ndë ngëri në ya, në ghwëy. Nava tiba vëyaw! War mba'a kë tsëgha, ta mbëë tëbanci kaa ndë ngëri pën mëni nzay, ka nzee ka ndë ghëra slëni tsa Këristëw nzaw.

Njasa mëniy Pël ka ndë kwal tsa Yesëw, lë dza kwa pëtsa sëkë Yëwën kwëma wëzë na gëzë na

¹¹ A ngwarmëhira, fatëram, e dë gëzanjwëy kwëma. A në yay, ma Yëwën kwëma wëzë na na gëzanjwëy yay, sëkë mbë kwëma tëkëti ndë ngëri lë na ci tëkë kwëma tsëgha naw.

¹² Kwëma ndara ndë mba'a ghwënarä li naw, va ndë ßëniwee ßaw, tsëgha. Wa Yesëw *Këristëw dë'wë ghën tsa ci citëra na kwëma na.

¹³ A ghwøy niy sækæə favə, njasa niy nzee mbə nzøy tsee, ghalaa niy nzee mbə nəw kwal Hyala dzar kwa kwəma jiji garəti *ka Zhəwifə niy nza. Ghala pətsa vay, dalala niy sækee mbə sanshi ngəra'wə kaa mbəzliy nəw Yesəw, kala zhəhwər tība ti shi vəya ya jəw tsətsə. Mba'ee niy dī zamtishi gwanashi. ¹⁴ Gwa'a gwa'ee taŋamti nihwəti banahira mbə hwəlfə ghøy tə nəw kwəma garəti jijihinəy, mba'ee kəsəvə bekir dəvə njasa banavəŋəy mətikwəkwər ghøy ghøy hwəlfə ka Zhəwifə.

¹⁵ Ya tsəgha nzə kiy, mba'a hwər tsa Hyala zhanati tə ya tərəŋw. Dza na ghala yən ghwəlara kwa hwər mərə, mba'a niy təravəra. Dzəghwa na, da' harvəra ta ghəranta sləni nzee ki. ¹⁶ Dza na mba'a citəra zəghwə nzə, ta mbee dza ta gəzanshi Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən zəghwə nzə va kaa hwəlfə *mbəzliy kamaa ka Zhəwifə. Əy, ma dzəghwee sa natee kwəma va tsəgha Hyala camtəra gwa'a ki na, zhinee maw dza ta njədī kwəmaa dzəkən va tsahwəti ndə ghwəla nee kiw! ¹⁷ Sækee ya mbə Zherəwzalem ta dəw va kwa taŋa *ka kwal Yesəw kənee baw. Nza'jəw, yən madīra, ka dzəti hidī ka Arapə. Dzee tərəd yən zhini zhəghəkəvara sækæə zhimbə məlmə Damasə. ¹⁸ Dzəghwee, piya mahkan yən mənti, ghala citəra Hyala Zəghwə nzə, mba'ee madīra ka dzaa dzəmbə məlmə Zherəwzalem ta dzee sənay Piyer ki. Dza ndəs yən tsəhəra vəgha, hi tsa ghøy mən

---

1:13 1:13-14 SləniKY 8:3; 9:1; Flp 3:5-6; 1Kwər 15:9   **1:15**
1:15-16 Zher 1:5; SləniKY 9:3-5; 22:21; Rm 1:5; 1Kwər 9:1; 15:10
1:18 1:18 SləniKY 9:26-28

lə cifə ghəy mənti li. ¹⁹ Ghalaba na kwəməti mətə ghəy lə tsahwəti ndə ta ka kwal Yesəw ya kwətiŋ nżəw, war Zhakə zəmbəghəy Yesəw Ndə sləkəmmə, gwa'a tsəgha. ²⁰ Kwəma kataŋ naa sa tsasliŋwəy ya na sənzənva. Ava ghwəmmə kwa kwəma Hyala, ka sla dzərvə yaw.

²¹ Dzəghwee ləy hwəm na, ka dzara ta dza dzar mbə məlməhi tə hidfi ka Shirī lə shi ka Shilishi. ²² Ma ghala pətsa va na, niy səkəkə mbəzliy nəw Yesəw tə hidfi ka Zhəwde nara lə mətə shi gar sənara ghəshi diw. ²³ War kwemer gəgəzə nihwətiy dzəkənee gwa'a tsəgha na shiy niy fafavə ghəshi. Sa niy nə məndi: «Aya, ntsaa niy sammə ngəra'wə vay, aa banavə nəfə tsa ci kaa Yesəw nana, ka gəzə kwəma Yesəw va niy dfi na zamti kaa mbəzli» kə məndi niy ni. ²⁴ Dza tapə ghəshi ka mananta 'wəsa kaa Hyala tə mbərkə kwəma mənti na lə ya.

2

Njasa gha Pəl kwəmay lə nihwəti *ka kwal Yesəw mbə məlmə Zherəwzalem

¹ Ma sa məntee piya məŋ lə fadəy, madf ghəy madfiŋəy ta zhaa zhimbə məlmə Zherəwzalem ghəy lə Barnabasə. Mba'ee pəməvə Titə kwasəbə ghəy. ² Ma kwəma zhəghəvee va tiy zhimbə Zherəwzaleməy, sa nzana mba'a Hyala gəzara də'wə ghən tsa nżə ta zhee zhimbə. Ma sa tsəhəree na, dza ghəy mba'a ghəy basəŋəy

---

1:19 1:19 Mt 13:55   **1:21** 1:21 SləniKY 9:30   **2:1** 2:1-10
SləniKY 15:1-19   **2:1** 2:1-2 1Kwər 15:2; Flp 2:16; Barnabasə:
SləniKY 4:36; Titə: 2Kwər 2:13   **2:2** 2:2 2:6, 9

kwətiŋəy ja'ja', ghəy lə mbəzli dikə dikə ni mbə nəw Yesəw. Mba'ee canatishi Yəwən kwəma wəzə na va canshee kaa *mbəzliy kamaa ka Zhəwifə ngəshi. Sa nzana, kala dī ndəree ya jəw dzar kwa sləni ghəratee niy nza, ya na nzee mbə ghəra nʒə sənʒənva.

³ Ndə nja Titə tsa nza ghəy va li shi kwa zəərə kiy, ntsa *sla sla fə'yasa tsa naw, ndə ka *Gərekə na. Ya tsəgha nʒə na, gəzanakə kwəma ndə, war gha slanti fə'yasa, kəw. ⁴ Ma gəzee kwəma va tsəghay, sa nzana ghalabay, mba'a nihwəti ka slasla dzərvə ghəlabəvashi mbə ghəy ta mbə ghəshiy famti njasa gwəra ghəy ghən tsa ghəy, kala sləkəŋəy nahwəti kwəma ghwəla, tə mbərkə sa jakəŋəy ghəy lə Yesəw *Kəristəw. Mbəzliy nəw Yesəw nza ghəy, kə ghəshi, tapə ghəshi dzəmbəshi mbə mbəla mbəzli ta sla fə'yasa. ⁵ Na na ghəy na, yanatishi kwəma ghəy ngəshi ya jəw tsətsə na ghəyəw, ta mbə katan tsa Yəwən kwəma wəzə na vaa nʒəyta mbə ghwəy kala mbəərəva ma, pə ghəy.

⁶ Ghala pətsaa canshee Yəwən kwəma wəzə na va gəzanshee kaa mbəzli kaa mbəzli dikə dikə ni va na, kəkəra ghəpə tsahwəti ndə mbə shi ya kwətiŋ nʒə, avanay tsa' tərmbə kwəma va gha, kəw. Ma na neyey, kwəmee mbə kwəma mbəzli dikə dikə ni kwa kwəma mbəzli nee, ya war mbəzli dikə dikə niy məni ghəshi, ya kala ghəshi na ghəshiw. Sa wana gəzee tsəghay, sa nzanay, tihəvəri mbəzli Hyala ghəngəhən ghəngəhən na nanzəw. ⁷ Mba'a ghəshi favə mbə

2:4 2:4 1:7; 5:1, 13; SləniKY 15:1, 24; 1Kwər 9:21   **2:6** 2:6 Rm 2:11   **2:7** 2:7 1:15-16; Rm 1:5

kwēma va, Hyala sērakēnda na dza ta gēzanshi Yēwēn kwēma wēzē na kaa *mbēzliy kamaa ka Zhēwifē, njasa niy sēranakēn na va dza ta gēzē kwēma va kaa hwēlfē ka Zhēwifē kaa Piyer kwērakwē, kē ghēshi. ⁸ Ta na navay, a Hyala tēravēra ta nzaa ndē kwal tsa Yesēw, ta dza va mbēzliy kamaa ka Zhēwifē, njasa tēravē na va Piyer ta nza ka ndē kwal tsa Yesēw, ta dza va ka Zhēwifē. ⁹ Dzēghwa mba'a kar Zhakē lē Piyer, mba'a Zhan, ghēshi shēlhi mbē mbēzliy nēw Yesēw favē njasa mēnti Hyala wēzē hwēr tsa nzē, mba'a ndara slēni tērēnjw na va. Mba'a ghēshi ndanēy dēvē shi, ngēnjēy lē Barnabasē, ta mbēē ci jakē tsa jakēti ghēy miy tsa ghēy li shi, ka sa kwētīnj tsa ta ghēra slēni ghēy. Ghēy na, ka dza ta ghēra mbē mbēzliy kamaa ka Zhēwifē, ma ghēshi na, mbē hwēlfē ghēy ghēy ka Zhēwifē nashi ki. ¹⁰ War kwēma kwētīnj na sa gēzanēy ghēshi, ta dza ghēy zēzē dzākēn, war zēzēē dzākēn kēēti mbēzli kama shiy vē shi mbē mbēzliy nēw Yesēw mbē mēlmē Zherēwzalem gwa'a tsēgha. Ava ghēnzē na kwēma dīvee ta ghēra nzē sēnzēnva.

Ntsaa zlēbavē slēni ghērati *Kēristēw na ntsaa dzaa dzēghwa kwēma Hyala kala hazlēni tībā

¹¹ Ma sa sēākēy Piyer dzēmbē mēlmē ka Antiyēshēy, dza na mba'a mēnti kwēmaa tēbē ma ya jēw nzē, mba'ee nabēti kwa kwēma mbēzli tībā gwanashi. ¹² Sa nzanay, kwatanā war sa tsēhēy nay, mbē zēmē shi zēmē ghēshi

niy nza lə ngwarməhimməə nəw Yesəw kamaa *ka Zhəwifə niy *slanti ma fə'yasa, gwanashi jakəjakə. Dzəghwa mba'a nihwəti mbəzli səkəshi, sa ghwənikəshi Zhakə. Mbəzli vay, ka Zhəwifəə nəw Yesəw, kala dī zlata nəw kwəma pəhəti ka Zhəwifə niy nza ghəshi. Ma sa tsəhəshi ghəshi na, kala zhini Piyer dī zəmə shiy lə ngwarməhimməə slanti ma fə'yasa va ghwəla ki, va hazləni mbəzliy səkəshi va. ¹³ Ma sa nay nihwəti ka Zhəwifəə nəw Yesəw Piyer mbə məni tsəgha na, bakə bakə nəfə tsa shi mənīy, mba'a ghəshi dzəmbəshi mbə məni njasa məni Piyer va kwərakwə. Dzəghwa pa' lə Barnabasəy ghəshi kəsambə mbə kwəma va, ka məni tsəgha nja sa shi va kwərakwə. ¹⁴ Ma sa nay ya ghəshi dzashiy dzəmbə məni kwəmaa dzava ma lə Yəwən kwəma wəzə na katarj katarj kiy, ma pən kaa Piyer tifa kwa kwəma mbəzli gwanashi na: «A Piyer, ma ghay! A gha sənay, ndə ka Zhəwifə nzee, pə gha. Sa səkəŋa gha tikəy, mbərəkə gha niy zlata nəw na ka Zhəwifə kwəma, ka nzəy njasa nza *mbəzliy kamaa ka Zhəwifə gha niy nza. Njaa njaa zhini ghaa dī mbəla mbəzliy kamaa ka Zhəwifəə dzəmbə nəw kwəma pəhəti ka Zhəwifəa?» pən ngəci.

¹⁵ Ma na na ghəyəy, ka Zhəwifə nza ghəy baw ghala səkə tə hwəlfə ghəy. Mbəzli yakə hwəlfə mbəzliy niy nəw ma kwəma pəhanavə Hyala kaa ka Zhəwifə nza ghəyəw. ¹⁶ Ya tsəgha nzə kiy, a ghəy sənay, ndə tifa tsəhəy kwa kwəma Hyala kala hazləni ma, kala war ntsaa yivə sləni

ghērati Yesēw Kēristēwēw, pē ghēy. Ka mbē ndōē tsēhēy kwa kwēma nzē kala hazlēni ma tē sa mēnti ndē kwēma pēhēpēhē naw. Ghēy sana sēnzēnvay, kaa Yesēw Kēristēwēw bānavē ghēy nēfer ghēy, ta mbē Hyalaa nighēnjēy ka mbēzliy dzēghwa kwēma nzē kala hazlēni tība. Sa mbay ghēy nēwti kwēma pēhēpēhē na naw, war sa yivē ghēy slēni ghērati Yesēw Kēristēwēw na gwa'a tsēgha. Sa nzanay, ndē tība mba'a mēniy ka ntsaa dzēghwa kwēma Hyala kala hazlēni tība, sa mēnti na kwēma pēhēpēhē naw.

¹⁷ Avanaņēy sēnzēnva, ya ghēy ghēy ka Zhēwifē kiy, dzar kwa slēni Kēristēwēw va ghērati na pēla ghēy dzēghwa kwēma Hyala. Ma dza nihwēti mbēzliy niy, ka nēw kwēma pēhēpēhē na nza ghwēmme ghwēlaw, ghēnzē tsēgha na, yēmyēm nza ghwēmme lē hwēlfē nihwēti mbēzli ka mēni *kwēma jikir na, dza ghēshiy ni. Sa nzana tsēgha na, ē nzana, na jikir na kwēma na dī Kēristēwēw mēndiy mēni shēkēnaa njaa? Əņ, əhēņ, nava tībaw! ¹⁸ Mba'a pēn zhiniy zharaa dzēmbē mēni kwēma pēhēpēhē na va kama gar kētitēra kiy, ntsa jikir tsa dzee nza ghalaba nza, sa nzana, mba'ee niy zlata. ¹⁹ Ma ta na tsee ghēn na, ntsa mēti mēti tsa nzee, va kwēma pēhēpēhē na, ghēnzē pēslitēra na. Nanay bērci vē gar zhiniy slēwara ghwēlaw, kaa Hyala na piy tsee nana. Sa nzanay, e mētira kwasēbē Kēristēwēw ghala pētsa danwawēgha mēndi va vēgha tsēm. ²⁰ Nana kiy, yēn dē'wē ghēn tsee

---

2:17 2:17 Rm 2:17-3:20   **2:19** 2:19 6:14; Rm 7:6; 6:2-4   **2:20**
2:20 1:4; Zhņ 17:23; Rm 8:10-11; 2Kwēr 5:14

piy naw, Kəristəw piy na mbə ya. Ya nimaba shi mənēe tikə tə hidi niy, tə zləba tsa zləbavee sləni ghərati Zəghwə Hyala mənīshee, ghəci saa dītəra tərənɥ, pa' ka zləbavə məti tə ya. ²¹ Ma wəzə hwər tsa məntəra Hyala va lə Yesəw Kəristəwəy, ka ndəghamtee tepəw. Mba'a kə ndə gar tsəhəy kwa kwəma Hyala kala hazləni tība, war tə sa mənti na kwəma pəhəpəhə na vay, gəmta niy dza məti Kəristəw nza ghalaba ki.

3

Ntsaa banavə nəfə tsa ci kaa Hyala na saa dzaa kwəmavə piy tsa kədi ma

¹ A mbəzli ka Galatē, wa shiy mənishi nza ghwəy nja hyeler tay? A ntsaa həərətənɥəya? E niy citənɥəy nanzə wəzə wəzəə dzəkən Yesəw *Kəristəw tsa danɥavəgha məndi vəgha tsəm mba'a mətīy war tə ghwəy sa? ² E di dəw kwəma va ghwəy, a ghwəy zləbakəra kwətīɥ. A nə yay: Ya *Safə tsa Hyala va dəwdəw tsa ndanɥəy na ta nza ghəci lə ghwəyəy, va sa nəwti ghwəy *kwəma pəhəti Hyala va wəzə ndanɥəy na tanaa, naa va sa favə ghwəy Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən Yesəw Kəristəw, mba'a ghwəy zləbavə kwəma va na nə ya? ³ Wa shiy mənishi kama məhərli mbə ghən ghwəy ya jəwa? Mba'a ghwəy niy sənay, tə mbərəkə bərɥi ndanɥəy Safə tsa Hyala dəwdəw tsa ghwəy niy mənīɥəy ka mbəzli Hyala na. Zhini ghwəy nana na, tapə dzəmbənɥəy, ka di kərnī nəw nɥə lə ni

ghwøy bærçi, pə ghwøy na? ⁴ A ghwøy nay sənzenva kiy, gar dan sēda ghəngħən ghəngħən səəkə Hyalaa citəŋwøy kwəma wəzə tsa mēnti na tə ghwøy ki. War gəmta kwəma va ta nza tsəgha, pə ghwøy ki na? Tiba tepəw! Ka dza kwəma dikə na vaa mēnta war gəmta tsəghaw! ⁵ Nighətīmøy, a Hyala ndanwøy Safə tsa nzə dəwdew tsa, mbə ghəra sləni mađaŋa mađaŋa na ghənzə dzar mbə ghwøy diba. Sa bærkə ghwøy na, sa nzana mbə nəw kwəma pəhəpəhə na va ghəyøy, va tsəgha ndanøy na, nə ghwøy na? Əhəŋ! Tsəgha naw! Sa favə ghwøy Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən Yesəw Kəristəw, mba'a ghwøy zləbavə kwəma va, ndanwøy na.

⁶ Təkətim dzəkən *Abərahām di, njaa niy nə Zliya Hyalaa dzəkəna? A kəy, sa nzana, mba'a Abərahām banavə nəfə tsa ci kaa Hyala, va tsəgha garəti Hyala ka ntsaa dzaa dzəghwa kwəma nzə kala hazləni tiba, kə niy ni. ⁷ Ma sa nzana tsəgha ghənzə kiy, a ghwəmmə mbəə ni, ya wa ntsaa banavə nəfə tsa ci kaa Hyalay, aa zhəghəy ka zəghwə yakə Abərahām baw, pə ghwəmmə. ⁸ Ghala kwatanata gəzəkə Hyala, ma kəy: «Hwəlfə mbəzliy dzaa ndara nefer shi gwa'ay, ta mēnti shi dzee ka mbəzliy dzaa dzəghwa kwəmee kala hazləni tiba» kə. Ava va tsəgha nzana, kwatanata Zliya Hyala gəzanamti Yəwən kwəma wəzə na na kaa Abərahām, ma kə ngəci na: «A Abərahām, war tə mbærkə gha dza hwəlfəhi *mbəzliy kamaa ka Zhəwife

---

3:4 3:4 4:11   **3:6** 3:6 Ghava 15:6; Rm 4:3   **3:7** 3:7 Rm 4:11-12

3:8 3:8 Ghava 12:3

kwəməvə təfə miy» kə. ⁹ Ma Abərahāməy, aa niy banavə nəfə tsa ci kaa Hyala, na təfanati Hyala miy tsa nzə. Ava tsəgha na kwərakwə ki, ma mbəzliy dzaa banavə nefer shi kaa Hyala nja Abərahām kwərakwə kiy, war ta təfanatishi miy dza Hyalaa dza, nja Abərahām.

¹⁰ Ma na mbəzliy bərkə va, nja na ghəy dzaa tsəhəŋəy kwa kwəma Hyala kala hazləni tifa tə sa məniti ghəy kwəma pəhəti na, kə ghəshiy, mbəzli bəzla bəzla ni na ghəshi kwa kwəma Hyala. Sa nzanay, a zliya Hyalay gəzəkə: «A Hyala bazlamti ntsaa fə ma ghən ta mənī kwəma tsaslitim mbə zliya kwəma pəhəti Hyala va gwanata tsa nzə həzlimə həzlimə» kə. ¹¹ Talay, aa patsəkəvəriy dzəti ngwəla gwa'a gwa'a. Ndə tifa mənīy gar dzəghwa kwəma Hyala kala hazləni tifa, tə sa mənī na kwəma pəhəti naw. Sa nzanay, a Zliya Hyala gəzəkə: «Ntsaa banavə nəfə tsa ci kaa Hyalay, ghəci na saa dzaa mbay dzəghwa kwəma Hyala kala hazləni mbə nəfə ci, ghəci na saa dza kwəməvə piy tsaa kəfi ma» kə. ¹² A ghwəmmə sənay ki, sa banavə Hyala kwəma pəhanavə na kaa *Məyizəy, niy nə na, ntsaa ndara nəfə tsa ci, kəw. Ma kə niy niy, war ntsaa mənī kwəma pəhətee va gwanata na saa dza piy, kə niy ni.

¹³ Ma na na ghwəmmə kiy, a Kəristəw pəliiti ghən tə ghwəmmə, mba'a mbəlantəmmə va bəzlaa niy nza kən ghwəmmə, sa mənī ma

---

3:9 3:9 Rm 4:16   **3:10** 3:10 Nəw 27:26; Zhk 2:10   **3:11** 3:11
 Aba 2:4; Rm 1:17; 3:20   **3:12** 3:12 SləniTaH 18:5; Rm 10:5   **3:13**
 3:13 Nəw 21:23; Rm 8:3; 2Kwər 5:21

ghwəmmə kwəma pəhəti Hyala. Dzəghwa mba'a bəzla Hyala zhəghakənvataa dzəkən, mba'a mēndi danwavəgha vəgha tsəm, njasa gəzəkə Zliya Hyala va, ma kə na: «Ya wa ntsa danwavəgha mēndi vəgha tsəm ta pəəsliy, ntsa bazlamti Hyala na» kə. ¹⁴ Ma shi mēnti Yesəw Kəristəw va kwəma va ti tsəghay, war ta mbə *mbəzliy kamaa ka Zhəwifə kwəmavə təfə miy tsa gəzanakə Hyala va kaa *Abəraham tə mbərkə sləni ci va ghəci Yesəw na, mba'a ta mbə ghwəmməə kwəmavə Safə tsa Hyala va dēwdew tsa gəzəkə na bəmmə tə sa banavə ghwəmmə nefer ghwəmmə.

Ka tanjəti kwəma gəzəkə Hyala *kwəma pəhəti naw

¹⁵ A ngwarməhiraa nəw Yesəw, e di pəəghətənjwəy kwəma lə kwəma sənata ghwəmmə gwanammə, sa ka mēndiy mēni ya hwəmba. A ghwəmmə sənay war mba'a kə mbəzli bəliti 'wəslə lə kwal tsa katarj tsa kwa jipə shiy, tsahwəti ndə tifa mba'a mbay pəlamti bəli 'wəslə tsa bəliti mbəzli va, ya ka zhiniy mətsahakən nahwəti kwəmaa dzəkən tēpəw. ¹⁶ Ava tsəgha na lə Hyala kwərakwə, aa niy bəliti 'wəslə lə Abəraham mbəradzə. A kə niy ni ngəciy: «E taa ndaŋa shiy, ghwəy lə jijijə» kə niy niy. Gəzəkə Zliya Hyala na, kaa ngəci ghəshi lə jijihiy, kə, gar nə ghwəmmə na, ta nihwəti mbəzli danj na kwərakwə bəsa, pə ghwəmməw. War nja ndə kwətiŋ na gwa'a tsəgha. Ava ghəcia Yesəw *Kəristəw ki.

17 Ma kwəma dee na gəzanwəy mbə kwəma nay: A Hyala bəlitə 'wəslə lə Abərahām dzəkən kwəma gəzəkə na va mananci gwa'a. Ləy hwəm piya bələkwə fadə mba'a mahkan mətəkə na, mba'a Hyala zhiniy banavə kwəma pəhəti na kaa hwəlfə Abərahām mbə dəvə *Məyizə ki. Mbay kwəma pəhəti na vaa bashamti bəli 'wəslə tsa bəlitə Hyala va lə Abərahām tepəw. 18 Mba'a kə ndəə mbay kwəməvə mbəliy tə sa mənə ndə kwəma pəhəti Hyala nzay, sa niy gəzamti Hyala mbəli ndə dza ndəə mbəliy ghwəla kiw. Abərahām sana kiy, sa niy gəzəkə Hyala bānci shiy, va tsəgha banavəshi na lə wəzə hwər tsa nzə.

19 Ya sa nzana tsəgha kiy, war tawa maw Hyalaa bānshi kwəma pəhəti na kaa mbəzli kia? Ma kwəma mətəhanakə Hyala va kwəma pəhəti na kaa mbəzli tiy, ta mbə ndə ngəriy sənay təhəvəri na wəzə na kwəma dī Hyala, lə na jikir na dī ma na, na. Pa' ka dzar vəghwə tsa dza ntsa mbə hwəhwə tsa Abərahām vaa səkəkə ti, nja kwəmaa niy gəzəkə na vaa dzəkən səkəkə tsa ci. Ma nza bərqi kwəma pəhəti na va kəray ge'i ghalaba ta nza ki. Ma na kwəma pəhəti Hyalay, ka kwal nzə niy ghwənashi na li. Dza ka kwal va mba'a ghəshi gəzānci kwəma va kaa Məyizə, ntsa nja mətəkwəl tsa kwa jipə shi lə mbəzli. 20 Ya hwəmba favə ghwəmmə, mətəkwəl kə mənđi kiy, kwa jipə mbəzli gar bakə na. Əy ma ghala pətsa gəzəkə Hyala shi dza

---

3:17 3:17 Səvəri 12:40   **3:18** 3:18 Rm 4:14; 11:6   **3:19** 3:19
 Rm 4:15; ka kwal Hyala: SləniKY 7:38, 53; Ebr 2:2   **3:20** 3:20
 Nəw 6:4

na ta mananci kaa Abərahāmøy, a ghwəmmə favə, Hyala də'wə ghən tsa nzə kwətita gəzanci na, kə məndi.

*Kwəma pəhəti Hyalay, kwal gwəma na, ta mbə ghwəmməə zləba sləni ghəрати Yesəw *Kəristəw

²¹ Njaa di kwəma va gəzə kia? Ə njəghəzliva kwəmaa niy gəzəkə Hyala ta məni, lə kwəma pəhəti naa banavə kaa *ka Zhəwifə di naa gəzə na? Am, tsəgha naw. War mba'a kə nəw kwəma pəhəpəhə naa mbay banavə piy kaa ndə nzay, a ndə dzaa mbay məniiy ka ntsaa dzəghwa kwəma Hyala kala hazləni tiba lə nəw kwəma pəhəti na nza. Dzəghwa ki na, ka mbə kwəma pəhəpəhə naa mənti tsəghaw. ²² A Zliya Hyala gəzəkə, ma kəy: «War mbə dəvə *kwəma jikir na na ya tsamaba ntsa tə hidi gwanay» kə. Ma mənta na tsəghay, ta mbə Hyalaa mananshi kwəma gəzəkə na va məni nzə kaa mbəzli, lə sləni ghəрати Yesəw Kəristəw, sa ka ghəshi banavə nefer shi ngəci.

²³ Ma niy nza kwatəna, Yesəw Kəristəw ghwəla ta ghəra sləni ciy, mbəzli kwa dənw niy nza ghwəmmə va kwəma pəhəti *Məyizə, pa' vəgha vici səəkə Hyalaa citəmmə kwal tsa zləbavə sləni ghəрати Kəristəw. ²⁴ Va tsəgha niy mənta kwəma pəhəti Hyala ghalaba va ghwəmmə ka ntsaa immə lə kwal tsa wəzə tsa, ta ndəghə səəkə tsa Yesəw Kəristəw ki. Ma ghala pətsa ka Yesəw Kəristəw səəkəy

na, ka mbəzliy dzəghwa kwəma Hyala kala hazləni tifa, ghwəmmə taa nza va Hyala sa ka ghwəmmə zləbati sləni ci va. ²⁵ Nana sa ghəramti Yesəw sləni ci kiy, a kwal ghwəniy va ghwəmmə ta zləba sləni ghəratī na va. Mbəzli kwa dəŋw tsa kwəma pəhəpəhə na nza ghwəmmə ghwəlaw. ²⁶ Sa nzanay, war tə zləba tsa zləbavə ghwəy sləni ghəratī Yesəw, mənīŋwəy ghwəy ka ndərazhi Hyala, mbə jakə tsa jakəŋwəy ghwəy lə Yesəw Kəristəw. ²⁷ Ghala pətsa mənīŋwəy məndi *bateməy, ghalaba jakəŋwəy ghwəy lə Kəristəw, gwananwəy ka ndə kwətīŋ li. Dzəghwa məhərli kwətīŋ na sa ghwəy li ghala pətsa va ki. ²⁸ Va tsəgha nzana, nana kiy, ghala kwa jipə mbəzliy jakəshi mbə Yesəw Kəristəw nashi ghwəla kiw. War yəm ghəshi gwanashi kwa kwəma Hyala, ya ndə ka Zhəwifə na ndə, ya ntsaa kamaa ndə ka Zhəwifə, ya ndə papa, ya ndə yaya, ya zal na, ya war mali na gwa'a. ²⁹ War kama ghwəy mbəzli mbə dəvə Kəristəwəy, mbəzli mbə hwəhwə tsa yakə *Abəraham gə ghwəy kwərakwə. Ya nimabə shi zəmə ghi gəzəkə Hyala va bānci kaa Abəraham lə hwəhwə tsa ciy, a na ghwəy bəla tifa mbə shi kwərakwə ki.

4

¹ Ma slar tsa kwəma dəe na gəzanwəyəy. Ghala mbə lə kwəma zəghwəə zaləə nza va kəghi tsa dəy, war nja mava ghala ka naa

---

3:26 3:26 4:5, 7; Zhŋ 1:12; Rm 8:14-17   **3:27** 3:27-28 Rm 10:12; 1Kwər 12:13; Kwəl 3:9-11   **3:27** 3:27 Rm 6:3; Ef 4:24   **3:29** 3:29 3:7, 14, 18; 4:7

nza jəwəyəw. Ya tsəgha naa ndə zəmə ghi ta shi kəghi tsa va gwa'ay. ² Nihwəti mbəzli ka məndiy fəy, ka sləkə, ka ndəghwə lə shi ci va shi gwa'a. Pa' tə vəghwə tsa slanati dəy ta sləkə shi ci va ghəci. ³ Ava tsəgha niy nza kwəma va lə ghwəmmə kwərakwə ki. Ghala pətsaa niy nza ghwəmmə nja ndərazhi kwərakwə kiy, meviviy tsəfəkwə kwa kwəma hyeler lə mbəreketi niy nza ghwəmmə. ⁴ Ma dzəghwa Hyala sa bərkəy vəghwə tsa nzə ki na, mba'a ghwənikə Zəghwə nzə dzəghwa hwər tsa mali. Dzəghwa baw mali va yakəghwa, mba'a mənuy ka ndə nəw *kwəma pəhəpəhə na, ⁵ ta mbə ghəciy mbəerəkə mbəzliy niy nza ka mevivi nəw kwəma pəhəpəhə na. Ma nza məntəmmə ka ndərazhi Hyala ki.

⁶ Ma dza Hyala nza ghwəy va ka ndərazhi nzə ki na, mba'a ghwənikə Safə tsa Zəghwə nzə dzəmbə nefer ghwəmmə. Safə tsa va na, ka har Hyala mbə nefer ghwəmmə: «A Di» kə. ⁷ Nana kiy, mevivi kwəma pəhəpəhə na nza ghwəyəw. Ndərazhi Hyalaa gə ghwəy nana. Njana nza ghwəy ka ndərazhi Hyala kiy, war ta bəjwəy ni ghwəy shi zəmə ghi fənəy na kaa ndərazhi nzə dza na.

Njasa səəvərivata məhərli Pəl va kwəma ka Galatē

⁸ Niy nza mbəradzəy, niy sənata Hyala ghwəyəw, mbəreketi niy tata ghwəy, shiy kama ka Hyala katanə na niy sləkəjwəy na tsəgha.

4:3 4:3 4:9-10   **4:4** 4:4-5 3:13; Zhj 1:14   **4:6** 4:6 Rm 8:15-16

4:7 4:7 Rm 4:13; 8:17   **4:8** 4:8 1Kwər 8:4-6

⁹ Nana kiy, a ghwəy sənata Hyala katan na, mba'a ghwəy zləbavə. Awə na ghwəyəw, a Hyala zləbavənwəy kee ni kaa gəzə nzə. Njaa njaa zhini ghwəy zhəghətəvanwəy ta nəw kwəma jijihənwəy, kama vəri ti, ghənzə saa mbay maa məniti nahwəti kwəma ya jəw nzə kia? Wa shiy mənishi zhini ghwəy di nza mbə dəvə niva shiy, ka mənənwəy mevivi shi kia? ¹⁰ Dzəghwa ghwəy mba'a ghwəy kəslimbə ghən kən zəzəə dzəkən nahwəti vici, ya tsahwəti tir, ya nahwəti piya, njasa niy va jijihənwəy mənə, tawam kia? ¹¹ Ma gəla kwəma vay, a bəra hazləni, vantaa sləni ghəratee va gwanata mbə ghwəy mənəta ka sa gəmta na.

¹² A ngwarməhiraa nəw Yesəw, ə cə'wənwəyee, a pə ghwəy mənətiy, səvəriwəyəm mbə kwəma jiji, njasa nzee tsa. Njasa niy zlatee va kwəma jijihira *ka Zhəwifə yən mbə ghwəy kwərakwə.

Ma yənəy, mənəta *kwəma jikir na ghwəy ya jəw tsətsəw. ¹³ A ghwəy sənay, ghala vəghwə tsaa niy gəzanwəy ya va Yəwən kwəma wəzə nay, yən gwərapəra niy nza na. ¹⁴ Zəlghwə tsee vay, nja nighə kwəma niy nza na tə ghwəy. Dzəghwa ya tsəgha nzə kiy, niy zlara ghwəyəw, niy ndərətəra ghwəy dibaw. A ghwəy niy ka'wətəra, tsərtsər, njasa nzee ka *ndə kwal tsa Hyala, ya ka Yesəw *Kəristəw də'wə ghən tsa ci ghalaba. ¹⁵ Ghala pətsa vay, tərənəw niy

---

4:9 4:9-10 Ef 1:21; Kwəl 2:8-23   **4:9** 4:9 1Kwər 8:3; Kwəl 2:15

4:10 4:10 Nəw 4:19; SləniKY 7:42; Rm 14:5   **4:12** 4:12 1Kwər 9:19-21   **4:13** 4:13 SləniKY 16:6; 2Kwər 12:7

vəshinwəy ghwəy. Dzəghwa nana kiy, gəla vəshi va tibaw. Əy, wa shiy mənishi va kia? E mbay gəzəə dzəkən ghwəy, mbala a ghwəy niy mbəə lakəmə mətə sə ghwəy ta faghwara yən mbə zəlghwə tsee va nzay, ci ghwəy lakəmə nza ghalaba, pən. ¹⁶ Naa ə məndee ka ndə mbəz tsa ghwəy nana, njana gəzanwəyee kwəma katan na shəkəna?

¹⁷ Ma mbəzliy pala kwal tsaa zhəghəvəri Yəwən kwəma wəzə na vay, kwəma mbə sa shi va ya jəwəw. War kwal tsaa təhəvəriwəy lə ya, ta mbə ghəshiy mbahəhwənwəy dzəvəgha kabaka shi gwa'a tsəgha na dī tsa dīkəvashi ghəshi va. ¹⁸ Yən kwərakwəy, e dīkəvara ta kwəma kən ghwəy nja mbəzli va, nanzə kiy, ta wəzə tsa tar kabaka ghwəy dīkəvaree na nee, ya hwəmba nzəy, mbə pəla wəzə nzee dzar kabaka ghwəy, nzee mbə ghwəy, lə kamee mbə ghwəy gwa'a. ¹⁹ Əy ma kiy ndərazhi ya ni gaga niy, mbə sa ngəra'wə nzee dība ta kwəma kən ghwəy nja maliy nza va mbə kemahə, pa' fəca ka ghwəy məninwəy nja Kəristəw. ²⁰ Jəw dee sə fəyəmmə lə ghwəy tə pətsa kwətin tsa e gəzanwəy kwəma sənzenva, ta mbə ghwəy favəw. Gwa'a gwa'a hashiree ta kwəma kən ghwəy nana nee ki.

Kwəmaa dzəkən zəghwə mava mali, lə zəghwə mali bəbə na

²¹ A nə ya ngənwəy di ghwəy ghwəy mbəzliy dī vaa nəw kwəma pəhanavə Hyala kaa *ka Zhəwifəy, fa favə ma ghwəy kwəma

gəzəkə kwəma va tanaa, njaa? ²² Ma kə kwəma pəhəpəhə na vay: Ya' yavə *Abərahān ndərazhiy zhər bakə kwa mi'i bakə kwərakwə. Tsahwətiy kwa mava mali, *Agar slən tsa nzə. Tsahwəti na, kwa na bəbə na mali, *Sara slən tsa nzə. ²³ Ma na tsa mava va zəghwə nja Agar nanzəy, hwər tsa nzəə bəvə na, njasa ka nihwəti mi'i vaa bəvə kwərakwə. Ma na hwər tsa mali kwa bəbə nja Saray, Hyala də'wə ghən tsa nzə gəzanakə na, kwatanjata, ta bə hwər dza gha, kə ngəta, madi na ta bə.

²⁴ Ma kwəma mi'i bakə ni ni favə ghwəmmə kwəma shiy, kwəma nja kwəma fir tsaa dzəkən kwəma *sla kiri tsa slahwə Hyala bakə tsa ghəngħən ghəngħən lə mbəzli dī naa cimmə. Kwa tana *sla kiri tsa vay, mə dəlagwa har məndiy, *Shinay sla Hyala lə mbəzli. Ava ghənzə na Agar ki, mava tsa va. Ndərazhi ya na gwanashi na, mevivi ghəshi. ²⁵ Agarəy, ghənzə na dəlagwa har məndiy Shinay, tə hidi ka Arapə. Agar vay, a ghwəmmə mbəə yəməti lə məlmə Zherəwzalem ndatsə na. Sa nzana, mbəzli mbə məlmə Zherəwzalem gwanashi na, mevivi kwəma pəhəpəhə na ghəshi. ²⁶ Əy, ma na məlmə Zherəwzalem katanj na mə ghwəmə kiy, bərçi va kwəma pəhəpəhə naa dzəkənəw. Ava ghənzə na məjwəmmə. A ghwəmmə mbəə yəməti lə Sara kwərakwə ki. ²⁷ Sa nzanay, a Zliya Hyala gəzəkə, a kəy:

4:22 4:22 Ghava 16:15; 21:3   **4:23** 4:23 Ghava 17:18-19; Rm 4:17-20; 9:7-9   **4:24** 4:24 Səvəri 19:20; Gal 3:23; 4:1; 5:1; Agar: Ghava 16:1   **4:26** 4:26 Ebr 12:22; ShiZhu 21:2   **4:27** 4:27 Ezay 54:1

A jiŋa maliy sækēmaa yakə zəghwə, vəshi pə
ghaa vəshi.

War ngwəmə pə ghaa ngwəmə lala tərəŋw va
vəshi,

gha gha saa sækə maa kemahəhwə kemahə ta
ya zəghwə.

Sa nzanay, dāŋbā mali ndəghamtīm dza naa
yakə ndərazhi kən mali kwa zal, kə mēndi.

²⁸ Ma ghwəy na ghwəy kiy ngwarməhiraa
nəw Yesəwəy, yəmyəm nza ghwəy lə *Izakə.
Ka ndərazhi Hyala mənīŋwəy ghwəy katan
katan, shiy yakəvashi nja kwəma gəzəkə Hyala
kaa Abərahām. ²⁹ Njasa niy nzana va ghala
mbəradzə, zəghwəə yay nja ndərazhi gwa'a ni
na, kala dī ma mətə tsaa yay dza kwa bərçi
*Safə tsa Hyalay, ava war tsəgha zhini kwəma
vaa nəwva sana pa' nana ki. ³⁰ Vanta kwəma
gəzəkə Zliya Hyala dībā, a kəy: «Tihəkəvəri
mava lə zəghwə nzə gwa'a. Sa nzanay, ka
dza zəghwə mavaa zəməvə ghi jakə ghəshi lə
zəghwə mali bəbə naw» kə. ³¹ Ava va tsəgha
na kiy ngwarməhiraa nəw Yesəwəy, mənimmə
ghwəmmə nja ndərazhi mava maliw. Əhəŋ,
ndərazhi mali bəbə na nza ghwəmmə.

5

*Ka nza ghwəy mevivi kwəma pəhanavə Hyala
kaa *ka Zhəwifə ma*

¹ Ghwəmmə kiy, a *Kəristəw bəkəvərimmə
mbə dəvə *kwəma pəhəpəhə na ta mbə

ghwəmməə gwəra ghən tsa ghwəmmə. Nana kiy, gwəməvə tə ghwəy kwəma. Ka zhini ghwəy zləba ndəə zhəghənjwəy ta nza ghwəy ka mevivi kwəma pəhəti Hyala ghwəla ma!

² Favəm kwəma dee na gəzənjwəy di. A nə ya ngənjwəy yən Pələy, war mba'a pə ghwəy zləbati məndiy *slantənjwəy fə'yasay, ghənzə tsəgha na, gəmta na məti mətij Kəristəw va tə ghwəy. ³ Ə zhinee gəzənjwəy kwəma va, favə tə ghwəy, ya wa ntsaa zləbati məndiy slanci fə'yasay, war ta nəw kwəma dəw kwəma pəhəti Hyala dza tsava ndə gwa'a gwa'a, dī na, lə dī ma na! ⁴ War mba'a pə ghwəy pəla kwal tsaa mənijwəy ka mbəzliy dzəghwa kwəma Hyala kala hazləni tifa, lə nəw kwəma pəhəpəhə nay, ghalaba na, a ghwəy tihəvəriwanjwəy lə Kəristəw kwərakwə ki, ndənj nza ghwəy kaa zhəhwər tsa Hyala va məntənjwəy na mbə Kəristəw. ⁵ Ma ghəy na na ghəyəy, a ghəy sənay ta zhəghətənjəy dza Hyala ka mbəzliy dzəghwa kwəma nzə kala hazləni tifa, sa zləbavə ghəy sləni ghərti Kəristəw tə ghəy. Ava kwəma fəy ghəy ghən tsa ghəy gəzlijə ti səvəri mbə bərci *Safə tsa Hyala dəwdəw tsa. ⁶ War mba'a kə ndə zləbavə jakəy lə Yesəw Kəristəwəy, slanti ndə fə'yasa, lə slanti ma ndə na, ghala mbə va Hyalaw. Kwəmaa gwəramti wəzə na mbə kwəma vay, zləbati sləni ghərti Yesəw Kəristəw tə ghwəmmə, lə dī nihwəti mbəzli kwərakwə.

⁷ Ma kwatanaj, lə kwal tsa katanj tsa niy

ghati ghwēy zlēba slēni ghērati Yesēw Kōristēw. Sana kiy, wa ntsaa zhini vaa ngēditēnwēy ta zlata nēw na katanj na va kwēma kia? ⁸ Ma kwēma ngēngēdīnwēy gēla mbēzli va va li tsēgha nay, sēnay tē ghwēy, kwēmaa sēkē va Hyalaa harvēnwēy, a ghwēy mbēē nza li naw! ⁹ Gwēmavē tē ghwēy kwēma mbē kwēma mēni ghwēy, a kē mēndiy niy, cinjini manati mēndi war jēwē tsētse ka naa pēslamti shi sa gwanashi, kē mēndiy ni. ¹⁰ Yēn kiy, a Ndē slēkēpē gēzara kwēma mbē nēfē tsee dzēkēn ghwēy, mba'ee sēnay katanj na, pēn. Ghwēyēy ka dza ghwēy zēzēti kwēma ghēnghēn lē sa zēzētee vaw. Ma na ntsaa ngēditēnwēy va, ya ndē ka waba nay, ta bāsē ngwēvē dza Hyalaa dzēkēn.

¹¹ Ma na nee kiy ngwarmēhiraa nēw Yesēwēy, ya war tsēgha na nihwēti mbē gēzē, wa ghwēlay na Pēl mbē gēzēpē war ndē slanti na fē'yasa dza Hyala nighē ndē ka ntsaa dzēghwa kwēma nzē, kala hazlēni ma kē, kē ghēshiy, dzērvēē slaslara ghēshi. Ghwēlara pēn niy nza mbē gēzēpē kwēma va tsēghay, wa na kwēma sasara ghēshi va ngēra'wē ti kia? Mba'a kē ndē gar mēniy ka ntsaa dzēghwa kwēma Hyala kala hazlēni tība lē *sla fē'yasa nzay, ka dza kwēma mēti Yesēw vēgha tsēm zhanshi kaa mbēzli ghalaba ya war ē gēzē mēndi kwēma ci nzaw. ¹² Ma kwēma gēla mbēzli va vēya ta na tsee ghēnēy, shi dīkēvashi ghēshi va ta gēzanjwēy, war ka sla fē'yasa, kē ghēshiy, tsē'wamti tē ghēshi gwanashi fēlghēn, lē shēpēr shi ta!

Ghəngħən na shi səkwa hwətəl tsa ndə ngəri ti shi, lə shi dī *Safə tsa Hyala dēwdew tsa

¹³ Na na ghwəy na ghwəy kiy ngwarməhiray, sənay tə ghwəy, Hyala harvəŋwəy naa dzəghwa kwal tsa nzə, ta gwəra ghən tsa ghwəy ghwəy, kala sləwanwəy kwəma pəhəpəhə na ghwəla, pə ghwəy. Nanzə kiy, əntaa ghwəy ni na, njana ndanəy na kwal tsaa gwəra ghən tsa ghəyəy, ə dza ghəy dza ta məməni ya nimaba shi dī vəgha ghəy basa, pə ghwəy ma. Əhəŋ. War dī pə ghwəy dīva kwa jipə ghwəy, ka kəkəkəti ghən tsa ghwəy. ¹⁴ *Kwəma pəhəti Hyala va nə na: «Di nihwəti mbəzli gwanashi njasa dī gha va ghən tsa gha kwərakwə!» kəy, mba'a kə ndə nəwti kwəma va na, aa kəkamti nəw kwəma pəhəti Hyala gwanata. ¹⁵ Ma war mba'a pə ghwəy kəslimbə ghən mbə ngwəngwəliva kwa jipə ghwəy ka i i ghən tsa ghwəy, nja shəkwardeshiy, sənay tə ghwəy, ta ghavə dza ghwəy zamti ghən tsa ghwəy, mbə gəla kwəma va tsəgha, pə ghwəy.

¹⁶ Favə tə ghwəy kwəma dēe na gəzanwəy: Zlanayəm ghən tsa ghwəy kaa Safə tsa Hyala, a ghəci ciŋwəy njasa ka ghwəy dza kwa kwal tsa Hyala. Ghalaba kiy, ka dza ghwəy məni kwəma səkwa hwətəl tsa ghwəy ti ghwəlaw. ¹⁷ Ma shi səkwa hwətəl tsa ndə ngəri ti shiy, ghəngħən na ghəshi lə ni dī Safə tsa Hyala shiy. Ni dī Safə tsa Hyala shiy kwərakwə kiy, ghəngħən ghəshi lə ni dī vəgha shiy. War ə hwəci ghəshi,

5:13 5:13 1Kwər 6:12; 10:23-24; 1Pi 2:16   **5:14** 5:14 SləniTaH 19:18; Rm 13:9   **5:15** 5:15 Zhk 4:1-2   **5:16** 5:16 5:25; Rm 8:2-13   **5:17** 5:17 Rm 7:13-23

ka njøghæzliva kwa jipø shi. Dzøghwa ki na, kala mbø ghwøy mæni kwøma wøzø na va dī ghwøy mæni nzø. ¹⁸ Mba'a kø Safø tsa Hyala dæwdæw tsa mbø sløwanjwøyøy, ka mbø kwøma pøhøpøhø naa zhiniy sløkætənjwøyøw.

¹⁹ Ma na ni dī vøgha shiyøy, mbømbø na ghøshiw, avanashi: Mæni ghwørghwør, ka mæni kwøma røða røða na, lø kwøma ha'wø ha'wø na, ²⁰ ka ta mbøreketi, ka mæni dæfæl, lø dænø shiy, kala dī ma kwøma nihwæti mbøzli, ka mbøz, ka hørhø, ka bø næføø dzækøn ndø, ka mæni gabø lø mbøzli, ka tihøva, ka mæni shiy ghønghøn nihwæti ghøshi lø nihwæti, ²¹ ka dī shi ndø, ka ghiva lø sa shiy ghipø, lø ka zømø zømø gømgøm na va, mba'a mømæni nihwæti gøla shi tsøgha ni va. Njasa niy gøzækənjwøy ya va kwatanaj, tsøgha zhinee gøzanjwøy sənzənva ba, gøla mbøzliy mæni niva shiyøy, ka kwømavø nzøy ghøshi tø pøtsa sløkø Hyalaw.

²² Ma na ni ka Safø tsa Hyala shiy mæni søvøri mbø ndø nashi kiy, avanashi: Dipø, vøshi, zørkø, sø'wa kwøma, zhøhwør, wøzø hwør, garø tø kwøma katanj, ²³ wøzø næfø, lø ndøghwø ghøn va kwøma, ava tsøgha. Ma ntsaa mæni ni tsøgha ni va shiy kiy, føti vø dzar kwa kwøma pøhøpøhø na ya namaβaw. ²⁴ Ma na mbøzliy ni, mbøzliy næw Yesøw *Køristøw nza ghøy, kø ghøshiy, a ghøshi paslamti vøgha shi lø hwøtøl tsaa sækwa mbø vøgha shi ta shi gømgøm ni gwa'a, vøgha

5:18 5:18 Rm 6:14; 7:4   **5:19** 5:19-21 Rm 1:28-32; 1Kwør 6:9-10; Ef 5:3-5; Kwøl 3:5-8; 1Tim 1:9-10; 2Tim 3:2-5; 1Pi 4:3; ShiZhnj 22:15

5:22 5:22 Ef 5:9   **5:23** 5:23 1Tim 1:9; 2Pi 1:6   **5:24** 5:24 2:19; 6:14; Rm 6:6; Kwøl 3:5; 1Zhnj 3:6

tsəm tsa pəsliti mēndi Kəristəw. ²⁵ Ma yəwən piy tsa kwəməvə ghwəmmə tsay, Safə tsa Hyala dəwdew tsa ndammə na. Njana nzana tsəgha kiy, zlay ghwəmmə a ghəci sləwammə njasa dī na. ²⁶ Ka kəli ghən ghwəmmə ma, ka bə bə nəfə ghwəmmə dzəkən nihwəti mbəzli ma, ka hərəhə ghwəmmə kwa jipə ghwəmmə dība ma, ava tsəgha.

6

Kəativam mbə kwəma kən ghwəy kwa jipə ghwəy

¹ A ngwarməhiraa nəw Yesəw, mba'a kə tsahwəti ndə mbə ghwəy mēnti *kwəma jikir na ya gəla namaba kwəma nay, kəti pə ghwəy kəti ntsa va, a ghəci zhəghəvaa zhəghwa kwal tsa ci wəzə tsa. Ghwəy ghwəy mbəzli nza bərzi *Safə tsa Hyala va mbə kətiy, war sahə pə ghwəy dzaa gəzanci kwəma, lə məhərli wəzə na. A nanzə kiy, mēni tə gha məhərli wəzə, gha gha ntsaa dza vaa dza ta kəti ndə, vantaa gha dzaa zhəmbəŋa lə ghanayəy mbə mēni kwəma ci va jikir na kwərakwə ba. ² Ə pə ghwəy kəkəti ghən tsa ghwəy mbə kwəma kən ghwəy shəndəkə na. Ghalabay, kwəma banavəŋwəy *Kəristəw ta mēni nzə, na sa mēnti ghwəy tsəgha. ³ Mba'a kə ndə mēnti ghən tsa ci, nja ma yənəy, ntsa pərda tsa nzee, kə, kala gar nza ghəci tsəghay, ghən tsa ciy səti tsava ndə

5:25 5:25 5:16; 1Kwər 6:19; Ef 4:30   **5:26** 5:26 Rm 12:10; Flp 2:3   **6:1** 6:1 Mt 18:15; Zhk 5:19; 1Kwər 10:12   **6:2** 6:2 1Kwər 9:21; 2Kwər 11:29   **6:3** 6:3 1Kwər 4:7

dē'wə ghən tsa ci. ⁴ Ya wa ndøy, a kə nəwamti sləni mēni na gwanata, sa wəzə na kəy, ma nza ghəci fal ghən tsa ci. Ka pəla yəmə sləni ci ghəci lə na tsahwəti ndə ma. ⁵ Sa nzanay, ya wa ndə dza naa nighəə dzəkən na kən ghən tsa ci kwəma.

⁶ Mba'a kə ndəə bəni kwəma Hyala kaa tsahwəti ndøy, tēhə kə tsa banancim va ndə kwəma Hyalaa tēhə shi və wəzə ni, ghəshi lə ntsaa bananci kwəma va.

⁷ Ma na kwəma dēe gəzənjwəyəy, ka ngədiñwəy kwəma ma, Hyala na nanzəy, ndə tifa gar tsabanati tsabana liw. Shi ka ndəə tsənjwəmbə mbə hidiy, ghəshi ka ndəə mēni səkə kwamti. Tsəgha na lə ghwəmmə kwərakwə. Ya wa ndøy, ge'i lə sləni ghərahwə na dza naa kwəma zhəmə ci. ⁸ Mba'a kə ndəə mēni war shi səkwa hwətəl tsa ci ti shiy, ta zay dza na mbə mēni kwəma hwətəl tsa ci va kwərakwə. Ma mba'a kə ndəə mēni war kwəma canci Safə tsa Hyala na, ta kwəma piy tsa kəfi ma dza ndə mbə nəw kwəma canci Safə tsa Hyala va kwərakwə. ⁹ Ghənzə tsəgha kiy, mēni pə ghwəmmə mēni kwəma wəzə na, kala dali ma və. Sa nzana, kala dza pə ghwəmmə dalimməy, ta kwəmavə zhimə ghwəmmə dza ghwəmmə, sa ka vəghwə tsa va mēniy. ¹⁰ Ava va tsəgha na kiy, ya war hwəmba kwəmavə ghwəmmə kwaləy, ə pə ghwəmmə

6:5 6:5 Rm 2:6; 14:12   **6:6** 6:6 1Kwər 9:11, 14   **6:8** 6:8 Zhj 3:6; 6:63; Rm 8:6, 13   **6:9** 6:9 2Tes 3:13   **6:10** 6:10 Zhj 13:34; Rm 12:10; 13:8; 14:15; 1Kwər 8:1; vəh. 13; 2Kwər 8:7-8; Gal 5:6, 13-14; Ef 5:2; Flp 2:2; 1Tes 3:12; 4:9; 1Tim 1:5; Ebr 13:1; 2Pi 1:7

məni wəzə kaa mbəzli gwanashi. Kwatama kaa ngwarməhimmə nəw ghwəmmə Yesəw li shi.

Kwa kərnī ci kwəma Pəl, lə səkwəpə tsa ci

¹¹ Kwa kərnī shi nashi ghwəy ni kiy, lə dəvee də'wə ghən tsee tsasliŋwəyshee. A ghwəy mbay sənay, ya tə bəvə bəvə tsa shi. ¹² Ma mbəzliy dīkəvashi vaa dzəmbə gəzanwəy, war ghwəy *slanti fə'yasa, kə ghəshiy, mbəzliy dī məni shiy war ta təbanshi kaa mbəzli gwa'a tsəgha na ghəshi. Ə hazləni ghəshi va nəghətaa *ka Zhəwifə dzaa sanshi ngəra'wə, sa ka ghəshi ni, war kwataka mətī *Kəristəw vəgha tsəm dza naa mbəliti mbəzli, kə ghəshi. Va tsəgha fambə ghəshi kwəma *sla fə'yasa. ¹³ Ma kwəma gəzee vaa dzəkən shi tsəghay, sa nzana ya ghəshi ghəshi mbəzliy slanti fə'yasa vay, ka nəw kwəma pəhanavə Hyala kaa ka Zhəwifə ghəshiw. War ta slaslantəŋwəy fə'yasa, ta mbə ghəshiy vəshi vəshi shi, ka kəli ghən tsa shi lə ghwəy, sa dza ghwəy dānatishi fəti, na nashi kwəma məni ghəshi ti gwa'a tsəgha. ¹⁴ Ma na nee ta na tsee ghənəy, sə tifa ka vəshee li kala war lə kwəma mətī tsa mətīy Ndə sləkəmmə Yesəw Kəristəw tə tsəməw. War tə kwəma mətī ci va mətīy nay, shi gəmshī ni nighee shiy ya nimaba shiy tikə tə hidī ni. Ma mbəzli tə hidī kwərakwə ki na, nja shi gəmshī ni ghəshi nashi ni ya va shi dee.

¹⁵ Nana ghala mətīy Yesəw ta mbəzliy, ghala mbə kar ntsaa slanti fə'yasa, lə ntsaa slanti ma

---

6:11 6:11 1Kwər 16:21   **6:12** 6:12 5:2, 11   **6:14** 6:14 1Kwər 1:23, 29, 31; 2:2; Gal 2:19   **6:15** 6:15 5:6; Rm 6:3-4; 2Kwər 5:17; Ef 4:24

va Hyalaw. War zhəghanti piy tsa ghwəmmə ka yəwən na sa di Hyala gwa'a tsəgha. ¹⁶ Ya tsamaba ndə na ntsaa nəw gəla tsa tsəgha tsa va kwaliy, nzəyəy zərkə tsa Hyala lə wəzə hwər tsa nzə li, ghəshi lə mbəzli Hyala katanj katanj ni gwanashi.

¹⁷ Dza nzay, ka dzee di ndəə səsəəra məhərlee lə zhiniy dəfəw kwəma gəzamtəŋwəy ya na dibaw. Ma yənəy, ya war veviyerhi tə vəghee niy, a ghəshiy cinti kaa ndə, mava tsa Yesəw Kəristəw nzee, kə ghəshi.

¹⁸ A ngwarməhiraa nəw Yesəw, tifa kərayee, nza ghwəy nza ki, məntəŋwəy wəzə hwər tsa ci Ndə sləkəmmə Yesəw Kəristəw gwanəŋwəy. *Amin.

**Zliya Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən
Yesəw Kəristəw**

**Bana: Zliya Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən Yesəw
Kəristəw New Testament**

Le Nouveau Testament en langue Bana du Cameroun

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bana

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

ae014872-94cd-54bc-869e-601bde2245b3